

WERELDWIJ
MEER DAN
80 MILJOEN
EXEMPLAREN
VERKOCHT

KONSALIK

*De lijfarts van
de tsarina*

ROMAN

Ook verschenen van Heinz G. Konsalik bij Xander Uitgevers

Milda, een liefde in Siberië (2014)

Anoesjka, het meisje uit de toendra (2014)

Verwoeste zielen (2014)

Het gestolen geluk (2014)

Liefde laat alle bloemen bloeien (2015)

HEINZ G. KONSALIK

De lijfarts van de tsarina

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Der Leibarzt der Zarin*

Oorspronkelijke uitgever: Hestia Verlag

Vertaling: Pieter Grashoff

Omslagontwerp: Stefan Hilden, www.hildendesign.de

Omslagbeeld: © HildenDesign/Shutterstock.com

Zetwerk: Flipside Digital Content Company Inc.

Copyright © by Dagmar Konsalik,
represented by AVA international GmbH, München,
www.ava-international.de

Originally published 1968/1985 by Hestia Verlag
www.konsalik.de

Copyright © 2015 voor de Nederlandse taal:
Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2015

ISBN 978 94 0160 368 3 | NUR 302

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren. Mocht u
desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen, dan kunt u contact opnemen
met de uitgever.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk,
fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONEN

IVAN de Verschrikkelijke, tsaar van Rusland, vervalt in zijn laatste levensjaren tot waanzin.

MARJA TEMRJOEKA, de tsarina, een zinnelijke Tartaarse prinses. Heeft haar lijfarts Von Trottau als minnaar.

VON TROTtau, lijfarts van de tsarina. Wordt verliefd op XENIA IGOROVNA en geneest haar.

De TSAREVITSJ, vriend en beschermer van Von Trottau.

IGOR, de berenwachter onder het Kremlin en zijn vrouw.

MASSJA, moeder van Xenia.

SABOTKIN, lijfeigene, toegewijd dienaar van Von Trottau.

VORST KOERBSKI, bojaar, de trouweloze vriend van tsaar Ivan.

PHILIPP, metropoliet van Moskou.

De roman speelt zich af in Rusland, voornamelijk in het Kremlin in Moskou en op het landgoed Alexandrovskaja Sloboda. Het is in het jaar 1564.

1

Door het Kremlin-paleis klonken doordringende kreten, die braken tegen de dikke stenen wanden en zich verloren onder het weerklinken in de lange, schemerige gangen en de grafkelderachtige kamers en zalen.

De deurwachters stonden met over de borst gekruiste armen voor de boogvormige, lage ingangen. Men kon alleen maar door de ingang komen wanneer men het hoofd boog, waarmee men deemoedig zijn minderheid toonde en eigenlijk samenschrompelde, want de tsaar is hemel en aarde, elk ander mens maar een dwerg, die slechts van zijn genade leeft. Onbeweeglijk, alsof ze uit bonte steen waren gehouwen, bewaakten de stomme lijfeigenen de lage deuren.

Kreten in het Kremlin... wie bekommert zich daarom? Wat deze muren van vierkante zware stenen reeds gehoord hadden aan vloeken en verwensingen, aan steunen en doodsgerochel, aan vleien en zinloze tranen, had ze reeds sinds lang in puin moeten doen vallen. Maar zij waren voor de eeuwigheid gebouwd, meters dik, en slorpten elk geluid op. Eeuwig als Gods goedheid over de tsaar.

De kreten herhaalden zich. Het waren twee vrouwenstemmen; een heldere en een lage.

‘Een dokter!’ schreeuwden zij. ‘Haal de dokter van de tsarina!’

De deurwachters verroerden zich niet. Het was niet hun taak bodediensten te verrichten, zij moesten slechts als zuilen staan, als aartsengelen voor de vertrekken van de tsaar. Maar vanuit de ooghoecken keken zij elkaar aan.

Wat is er, broertje, vroegen hun blikken. Een dokter? Is de tsaar teruggekomen? Is hij niet boven in Litouwen? Of in Polen? Of ergens in het uitgestrekte land dat hij voor Rusland veroverd?

Men weet het niet, vadertje. De tsaar is weg en de tsaar is er weer. Niemand ziet hem komen of gaan. Wanneer zijn schaduw over Moskou valt, zal men het vroeg genoeg merken. De bojaren dragen het hoofd dieper, de kooplieden betreden bleek het Kremlin, de hovelingen sidderen en de djaki – de kwijlerige beampten van het hof – schrompelen samen tot de grootte van dwergen. Slechts wij, de deurwachters, hebben een streepje voor. Wij zijn de veiligste mensen in het grote Rusland. Nog nooit heeft de tsaar een deurwachter laten terechtstellen, alleen vorsten en gunstelingen, vrienden en familieleden. Kijk voor je, vadertje. Wat gaat ons dat schreeuwen aan?

Twee hofdames renden door de lage deuren. Hun wijde gewaden en de dicht om het hoofd gebonden sluiers waaiden achter hen mee. Jammerend, de handen tegen het hoofd gedrukt, verdwenen zij in de lange, kale, halfdonkere gangen.

‘De tsarina,’ zei de linkerdeurwachter zacht, zonder zich te bewegen. ‘Gisteren was zij nog gezond en dronken, danste in haar kamer, spuugde in mijn gezicht en zei: “Je bent een grote, stramme kerel, jij flinkerd!” Weet je het nog, vadertje?’

‘Zij trok mij aan mijn baard en wachtte erop dat ik zou schreeuwen. Maar dat heb ik niet gedaan. Het is een wild wijfje, mijn zoon. Ik geloof dat de tsaar er niet is. Zij verveelt zich. Dan wordt men snel ziek. Het hete bloed kookt over. Beweeg je niet, daar komt iemand.’

Zij stonden onbeweeglijk als zuilen. Het schijnsel van de in ijzeren ringen gestoken fakkels bewoog zich over de gouden tressen van hun uniformen en hun brede, baardige boerengezichten. Door de hoge berenmutsen leken ze nog groter. Reuzen als wachters voor de hel.

De hofdames kwamen haastig terug. Zij werden gevolgd door een grote, slanke, nog vrij jonge man in een nauw, zwart kostuum, gladgeschoren gezicht en een open pelerine om de schouders. Onder de blonde haren die tot de schouders reikten, keken blauwe ogen naar de beide deurwachters,

die met een ruk hun pieken voor de ingang kruisten. Het leek wel een mechanisme dat men op gang had gebracht. De toegang was versperd.

‘Ik ben de dokter,’ zei de slanke, grote man. ‘De tsarina liet mij halen.’

De pieken bleven gekruist. Zonder uitdrukking staarden de deurwachters langs de vreemdeling heen in het niets.

‘Laat hem door, jullie idioten!’ schreeuwde een van de hofdames achter hen. ‘De tsarina is flauwgevallen! De verheven tsaar zal jullie laten vierendelen! Maak de weg vrij!’

De pieken werden teruggetrokken, alsof er een slot opensprong.

‘Dank je,’ zei de man hoffelijk. Hij bleef in de doorgang staan. Om verder te gaan moest hij zich diep bukken. ‘Onthoud mijn gezicht, vrienden. De tsaar zal jullie bevelen dat ik tot alle verrekken vrije toegang heb. Ik ben dokter. Ook voor jullie.’

Hij boog diep zijn hoofd en ging door de deur naar de verrekken van de tsaar. De beide deurwachters keken elkaar weer vanuit de ooghoeken aan.

Heb je het gehoord, vadertje? betekende die blik. Een nieuwe dokter. Een buitenlander, men hoort het aan de uitspraak.

Ook voor jullie ben ik dokter. Hij zal niet lang in het paleis blijven, zoontje.

De laatste arts heeft de verheven tsaar blind laten maken, hem de tong uit laten rukken en ontmand. Waarom? Hij heeft de tsarevitsj een poedertje gegeven, nadat hij had overgegeven. Dat was nodig, maar de verheven tsaar dacht aan vergiftiging. Hij is wantrouwend geworden, ons grote vadertje, nadat men zijn eerste vrouwtje, de mooie Anastasia, door een gift drank heeft vermoord. Overal ziet hij moord en vijanden. God zij hem genadig. Maar ook deze nieuwe dokter zal niet oud worden.

De voetstappen van de hofdames en de dokter stierven weg in de gangen. Stille heerste weer alom. Doffe, drukkende stilte. Alleen de fakkels in de ijzeren ringen knetterden zacht.

Marja Temrjoeka, de tsarina, dochter van de Tsjerkessenvorst Temrjoek Tsjerkasski, was een vrouw van wier schoonheid men kon dromen.

Ivan iv had haar veroverd zoals men een vesting verovert. Eerst was zij niets dan buit geweest, gevangen met andere duizenden, die bij de val van Kazan in handen vielen van de Russische troepen. Na het bloedige neerslaan van de Tartaren, na lange belegeringen en fantastische bloedbaden, na de door Ivan verlangde uitbreiding van Rusland naar het zuiden met zijn reusachtige rivieren en velden, weiden en steppen, paardenkudden en onoverzienbare troepen pelsdieren, was ook Tsjerkasski met zijn dochter Marja voor Ivan gaan staan, had zijn hoofd gebogen, zijn zwaard aan de gouden, bestikte schoenen van de tsaar gelegd en zijn leven in de hand van de verhevene gesteld.

Op dat moment wist iedereen: Temrjoek Tsjerkasski had geen kans op overleven. Vóór hem waren alle Tartaarse vorsten onthoofd of opgehangen, de zegetocht van Ivan was tot een bloedige heerweg geworden. In Kazan weerklonken de straten dagenlang de kreten van de gemartelden. Vervolgens sprak Ivan tot het volk. Hij sprak van de genade Gods dat zij nu Russen mochten zijn en bad met hen. En zij baden mee, hoewel zij Mohammedanen waren, want achter de zegenende metropoliet van Moskou, die de tsaar had meegenomen, lagen de van hun hoofd ontdane lichamen van hun khans en vorsten.

Tsjerkasski had afgedaan met zijn leven. Hij wachtte op Ivans korte woorden: 'Dood hem!' Maar deze woorden bleven uit.

De tsaar keek naar Marja. Kort, kritisch. Zijn harde ogen glinsterden boven de grote, gebogen haakneus.

'Ik wil jou en je dochter in Moskou zien,' zei Ivan kortaf. 'Sta op, Temrjoek, en dank God.'

'Ik dank God, verheven tsaar,' antwoordde Tsjerkasski hees. 'Dat hij uw leven mag zegenen.'

Toen wankelde hij. Het is niet eenvoudig om als dode verder te leven. Marja bleef echter in Ivans nabijheid. In Moskou nam hij haar tot vrouw. Hij schoof een brede gouden ring aan haar vinger en droeg haar naar zijn bed. Dit stond op een podium met drie treden en zag eruit als de katafalk van een dode.

Marja Temrjoeka was een vrouw met volle borsten, smalle, buigzame heupen en lange, slanke benen. Haar grote, donkere ogen onder borstelige wenkbrauwen waren steeds vurig, een voortdurende verlokking, een nooit aflatende begeerte. Meestal droeg zij eenvoudige Tsjerkessische kleren, als de herdersmeisjes in de eindeloze steppen, maar steeds waren in haar schouderlange, zwarte, glanzende haren rozen en anjers, campanula's of klaprozen gevlochten. Haar vingernagels waren rood gelakt en glansden net als de geverfde lippen en om haar heerlijke lichaam tingelde een menigte armbanden, gouden kettingen, ringen met grote, glinsterende stenen, oorhangers en oosterse voetringen. Een betoverend zoete geur van Kazanse rozenolie omhulde haar lichaam. Waar zij was, leek de wereld een grote tuin te zijn.

Ivan had al in de eerste nacht met haar gemerkt dat zij hem in het liefdesspel overtrof. Tsjerkasski, haar vader, had haar onderricht in de liefde laten geven, op de wijze van de harem-vrouwen, met alle raffinement van de oosterse betovering. Voor deze trucs was de grote, sterke Ivan gecapituleerd: wanneer Marja haar Turks-Tsjerkessische dans voor hem uitvoerde, toen in zijn armen vloog als een wilde vogel, zich met de tsaar in bed stortte en alle liefdeskunsten over hem uitschudde. Als een stormvloed wankelde Ivan de volgende morgen met holle ogen, totaal uitgeput, de kamer uit en staarde de hofmaarschalk aan, die elke morgen in de voorkamer op zijn heer wachtte.

‘Zij kan iemand vermoorden,’ zei Ivan eens na zo’n nacht. Hij omklemde zijn bonzende hoofd en leunde tegen de met tapijten behangen muur. ‘Maar het is een heerlijke dood! Laat ons bidden.’

Hij liep onzeker de kerk van het Kremlin in, vouwde de handen, boog het hoofd en sliep tijdens de mis en het gezang van het koor.

Nu echter was de tsaar ergens ver van Moskou. Ergens in het noorden ging hij tekeer, liet zijn vijanden – of wie hij daarvoor hield – ophangen, blind maken, onthoofden, vierendelen, in stukken snijden, ontmannen; steeds in het openbaar, als het hoofd van een theatertroep, die geen klucht speelt maar zijn publiek de verschrikkingen van de absolute macht laat zien. Af en toe brachten koeriers op volledig ineenstortende paarden een boodschap over van Ivan.

Aan mijn geliefde vrouw

Aan mijn roos van Kazan

Aan mijn tover der liefde

Marja Temrjoeka las de brieven, verscheurde ze en ontving haar heimelijke minnaar. Er waren gangen in het oude Kremlin die nauwelijks iemand kende. Het was een vossenhol, een labyrint, boven de grond en diep eronder.

Hier bevonden zich vertrekken die men betrad om nooit meer de zon te zien.

Het rijk der Dode zielen.

Het speelgoed van Ivan IV, die men ook de Verschrikkelijke noemde.

De jonge arts was de kamer van de tsarina binnengeleid en maakte een diepe buiging. Daarbij viel zijn lange, blonde haar voor zijn gezicht, alsof het een gouden gordijn was. Achter hem was een herhaald geritsel te horen. De hofdames verlieten haastig het vertrek.

Als ratten, dacht hij, werkelijk, het klinkt net als ratten die verschrikt de vlucht nemen. Hij bleef in de gebogen houding staan en wachtte op het woord van de tsarina.

Marja Temrjoeka nam de knappe man langdurig en met een kennersblik op. Zij lag op het brede bed, op een licht berenvel,

waarover men nog een deken van fluweelzacht, haast zwart sabelbont had gelegd. Zij droeg een gewaad dat slechts bestond uit meerdere, over elkaar gelegde, oosterse, met goud doorstikte sluiers, waarin haar hofdames op kunstvolle wijze bloemen hadden gestoken. Het zwarte haar werd door een gouden band bij elkaar gehouden, aan de naakte voeten glinsterden met edelstenen bezette pantoffels, met naar boven gebogen punten.

Oosterse betovering in de duistere gewelven van het Kremlin.
‘Wie bent u?’

De stem van de tsarina was donker als een volle klokken-ton. Zij klapte in de handen en de dokter beschouwde dit als een teken dat hij zich kon oprichten. Zijn blik ontmoette die van Marja en het was alsof twee speren tegen elkaar botsten, braken en samen op de vloer vielen.

‘Ik ben Andreas Daniël von Trottau, verheven tsarina,’ zei hij. ‘Wondarts en vakman wat de inwendige geneeskunde betreft, ik studeerde in Dorpat en Parijs, met een diploma van de koning van Frankrijk. De verheven tsaar heeft het behaagd mij als arts van de verheven tsarina aan te stellen, nadat ik in Litouwen vorst Andrei Michailovitsj Koerbski van een gevaarlijke ziekte heb genezen.’

‘U bent Duitser?’

Weer die blik, die als een geworpen speer was. Een speer met een punt uit rozen gemaakt. Trottau boog wederom.

‘Ja. Ik ben in Memel geboren. Mijn vader was ook arts. Ruiters uit Nogorod hakten hem in stukken voordat hij kon zeggen dat hij dokter was. De ruiters waren gekomen om een dokter te zoeken voor hun bojaar. Zo gaat het vaak in het leven.’ Hij lachte bitter. ‘De verheven tsarina is ziek?’

‘Ik weet het niet.’ Marja Temrjoeka strekte zich uit op de sabelbontdeken. Met een snelle beweging slingerde zij de gouden pantoffels van zich af. Een ervan vloog zo ver dat Trottau hem kon opvangen. Hij hield hem in de hoogte en kwam langzaam dichterbij.

‘Wat een sierlijke voet.’

De tsarina glimlachte mysterieus. De sluiers over haar grote, stevige borsten hadden zich wat verschoven. Wit, als uit albast, van die glanzende marmerkleur waarvoor de meisjes uit Tsjerkessenland beroemd zijn, lag Marja daar in het flikkerende licht van fakkels en olielampen.

‘Ik ben duizelig,’ zei ze. ‘Wanneer ik mijn handen tegen elkaar leg, worden zij vochtig. Als ik mij opricht, valt er iets als honderd pond op mijn hart. Mijn ogen trillen.’ Zij rekte zich uit. Ook van de witte dijen gleeed de sluier weg. Zij trok het rechterbeen wat omhoog en zuchtte. In haar donkere stem trilde de zware zinnelijkheid van de nacht. ‘Verklaart u mij die ziekte, dokter. Is er een middel tegen?’

‘Ik moet de verheven tsarina onderzoeken.’ Trottau stond voor het brede bed. Marja Temrjoeka lag voor hem uitgestrekt. Haar sterke rozengeur drong bij iedere ademtocht in hem als vergif.

‘Wat belet u?’ vroeg zij.

‘Ik moet de tsarina aanraken.’

‘De tsaar en de dokter zijn de enigen die aan de tsarina mogen zitten.’ Zij lachte, schoof met beide handen de sluiers van zich af en lag naakt voor hem. Een lichaam zoals geen sprookje beschrijven kan. ‘Vroeger stak men bij ons de artsen de ogen uit,’ zei ze, ‘opdat ze slechts voelden en hoorden, maar niet de schoonheid van de vrouwen zagen. Wat een gruwelijke tijd.’ Zij steunde op haar ellebogen en keek Trottau van onder haar borstelige wenkbrauwen aan. ‘Hoe oud bent u, dokter?’

‘Dertig, verheven tsarina.’

‘Precies zo oud als de tsaar. Maar u bent groter, sterker, breder, knapper. Hebt u een vrouw?’

‘Nee.’

‘Waarom niet?’

‘Ik heb gestudeerd, dat was belangrijker. Daarna kwam ik in de oorlogen en opstanden terecht, moest mensen oplappen en

doden de ogen toedrukken. Wie heeft dan tijd om te trouwen? Nu ben ik hier in de genade van de tsaar.'

'Dan hebt u nooit liefgehad?' De tsarina legde zich weer neer op de deken van sabelbont. Haar naakte lijf welfde zich. Het was een golf die naar Trottau gleed. 'U bent een arm mens, dokter!'

'Ik heb een paar meisjes gekend.'

'Hoeren, nietwaar?'

'Eerbare dochters, verheven tsarina. Maar ik heb rusteloos bloed.'

'Ik mag rusteloosheid wel, dokter. Uit die voortdurende verlangens vernieuwen wij ons steeds. Het is een weg tot het eeuwige leven. Ga zitten.' Haar kleine, witte, met ringen overladen hand klopte op het bed. 'U hebt een haarbos als gesponnen goud. De sprookjesvertellers van Kazan kennen een sprookje waarin een meisje met gouden haar een prins inspint als een spin haar slachtoffer.' Zij pakte Trottaus hand en legde die tussen haar harde borsten. Het was een zwellend, warm dal, waaruit hem de geur van duizend rozen tegemoet vloog. 'De sprookjesvertellers van Kazan zijn domkoppen. Het was volkomen anders: een jongeling met gouden haren omvatte de tsarina...'

Zij richtte zich zo snel op dat Trottau niet kon terugwijken, sloeg de armen om zijn hals, liet zich met hem terugvallen op het bed en kustte hem. Het was een kus die alles in hem verbrandde. De eerbied, de kracht, het verstand en de voorzichtigheid.

Nog in die kus omhelsde hij de tsarina en liet zich door haar lichaam overwinnen.

'Hoe heet je?'

De tsarina lag moe en gelukkig in Trottaus armen en rolde zijn blonde haren om haar vinger. De fakkels waren uitgebrand, alleen de olielampen verspreidden een zacht schijnsel in de grote kamer.

'Zeg mij nog eens hoe je heet, jij blonde beer.'

‘Andreas.’

‘Jij zult Andrei heten.’

‘Daniël.’

‘Danielovitsj.’

‘Von Trottau.’

‘Trotkin. Andrei Danielovitsj Trotkin. Een mooie naam vol muziek, kracht, moed en trots.’ Zij maakte zich los uit zijn omhelzing, sprong uit het brede bed en liep naakt in de reusachtige kamer heen en weer. ‘Jij zult steeds om mij heen zijn, mij op de jacht begeleiden, mij naar Alexandrovskaja Sloboda rijden. Wij zullen zwemmen en de wolken tellen, zalmen en steuren uit de rivieren halen en met sleden door de wouden razen. O, Andrei Danielovitsj, ik heb je lief.’ Zij bleef staan, boog zich over Trottau en kuste zijn tenen. Er was iets roerend deemoedigs in deze tederheid en Trottau lag onbeweeglijk stil om deze betovering niet te verstoren.

Men had andere dingen over Marja Temrjoeka verteld. Gruwelijkheden, koude wraakzucht en razernij. Wanneer Ivan een monster was, gold Marja als de stem die hem nog meer afschuwelijkheden influisterde. ‘Dat God zich ontferme over haar ziel!’ had de koopman Joeri Vanovski, bij wie Trottau in Moskou had gewoond voor hij in het Kremlin trok, tegen hem gezegd toen een djak hem de genade van de tsaar overbracht arts van de Rus aller Russen te worden. ‘De tsaar is in toom te houden als men slechts het hoofd buigt voor zijn wil. Maar de tsarina, broertje arts, als de satan in de gestalte van een engel verschijnt, is de wereld verloren. Met Marja Temrjoeka gaat zij ten onder.’

Nu lag hij hier in haar bed, zij kuste hem de voeten en streekte hem met beide handen, die als witte vleugels waren.

‘Ik moet je onderzoeken,’ zei hij.

‘Jij hebt me nu al genezen, blonde beer.’

‘De tsaar wil een rapport.’

‘Schrijf daar maar in: *De tsarina zocht drie jaar lang de liefde. Ik heb die haar gebracht.*’

‘Hij zal mij laten ophangen.’

‘Zeker.’ Zij lachte en wierp zich wederom over hem heen. Haar heerlijke lichaam dekte hem toe. ‘Je ziet hoe gevaarlijk het is mij niet te gehoorzamen. Wil je mij steeds gehoorzamen, blonde beer?’

‘Steeds, verheven tsarina.’

‘Noem mij Marjoesjka. Vlug, zeg het.’

‘Marjoesjka.’

‘Wat klinkt het goed uit jouw mond! Als Ivan het zegt, is het alsof hij mij bespuugt. Ivan is een machtig man, de wereld sidert voor hem. Maar hier, uit dit bed, kruipt hij als een lamme hond. O, Andrei, de wereld is anders geworden in deze nacht.’

‘En hoe moet dat verder, Marjoesjka?’

‘Jij bent de dokter, ik ben een zieke. Jij moet mij genezen, altijd wanneer ik de dokter laat halen. Ivan zal je met goud overladen omdat je mij helpt, en ik zal je met liefde overladen, alsof je in de zon zou baden.’

Zij spraken nog veel tedere woorden in deze nacht, veel dat zinloos was, gevaarlijk, onbereikbaar. Pas in de morgenschemering verliet Von Trottau de kamer van de tsarina. Voor de derde deur zaten de beide hofdames te slapen, voor de vijfde deur, waar hij zich weer diep moest bukken, stonden twee nieuwe, stomme, baardige reuzen en keken hem van terzijde uit de ooghoeken aan.

‘Ik ben de dokter van de verheven tsarina,’ zei Trottau luid. ‘Waar is de hofmaarschalk?’

De reuzen antwoordden niet. Maar uit een of andere hoek maakte zich een strelitz los, een soldaat met een reusachtige musket ging in de houding staan en ging na hakkenklappend rechtsomkeert te hebben gemaakt Trottau voor.

Zij liepen door enige hallen en kamers, waar een groot aantal mensen wachtten, meest ambtenaren, afgevaardigden van beroepscorporaties, officieren en renboden uit de meest verschillende delen van Rusland. Een dienaar in rode pofbroek en

rijk bestikte jas nam de dokter over en leidde hem een vertrek binnen, waar een oude man met diepliggende ogen en een ronde muts van sabelbont zat. Hij werkte aan een brede houten tafel die met papieren bezaaid was. Verrast legde hij de pen-nenschacht weg en bekeek de grote, blonde man in zijn vreemdsoortige zwarte kleding.

‘Kom je uit het land van de raven?’ vroeg hij.

De dienaar maakte een diepe buiging en verliet de kamer. Trottau glimlachte en haalde een brief van de tsaar uit zijn zak. De oude man las die en legde hem op de tafel bij de andere papieren.

‘De nieuwe lijfarts! De gossoedar (heerser) is in het noorden. Je moet morgen naar hem toe reizen. Hij wacht op je.’ De oude man bekeek Trottau zoals men naar een onbekend paard kijkt. ‘Een Duitser. De tsaar houdt niet van Duitsers. Waarom haalt hij jou in het Kremlin?’

‘Ik heb vorst Koerbski genezen en vandaag ook de verheven tsarina.’

‘Je was al bij de tsarina?’ De hofmaarschalk leunde achterover. Over zijn gerimpeld gezicht liep een zenuwtrek. ‘Zij is ziek? God sta ons bij. De gossoedar moet bericht ontvangen.’ Hij sprong plotseling op, sloeg een kruis en liep naar het raam. ‘Een enkele smartenkreet van de tsarina kan het hele paleis doen leegstromen! De tsaar heeft haar lief als de zon en de sneeuw, de bloemen en de wouden.’

‘Zij zal niet schreeuwen,’ zei Trottau. Hij deed zijn best onverschillig te kijken. ‘Ik heb de behandeling op mij genomen, met gunstig gevolg.’

‘Wat scheelt haar, dokter?’

‘Lucht! Beweging! Vrijheid! Dat heeft ze nodig. Zet een arend in een grote kooi en hij zal wegwijnen en het vliegen verleren. Ik heb voorgeschreven dat de tsarina elke dag gaat wandelen, in de wouden van Butyrki, naar Sargorak voor de Heilige Moeder aller Smarten en naar Noginsk.’

‘In de moerassen? Ben je waanzinnig?’ De hofmaarschalk draaide zich snel om.

‘Zij zal daar eenden jagen, zwanen schieten en...’

‘... en daar koorts krijgen! Ik verbied het, dokter!’

‘De verheven tsarina beveelt het!’

‘Niet zonder de gossoedar te vragen!’

‘Stuur dan een koerier naar Litouwen. Schrijf hem! Ik voeg daar een brief bij: *Een oude man met een bontmuts op verhindert dat de tsarina gezond wordt.* Ik ben de dokter!’

De oude man staarde Trottau boos aan. ‘Jullie Duitsers,’ zei hij toen langzaam. ‘Zodra jullie een voet op Rusland zetten, breekt onder jullie laarzen de heilige, Russische aarde. Doe wat je wilt, dokter. Het kost je de kop! En dat doet het, zowaar als men Paulus aan de benen ophing!’

‘Dan heb ik zekerheid.’ Trottau maakte een lichte buiging. ‘Paulus werd onthoofd.’

Hij verliet de kamer van de hofmaarschalk zonder een antwoord af te wachten. Zij sidderen allemaal voor hun leven, dacht hij. Ivan... wie deze naam uitspreekt, bidt of vloekt, bedelt of huilt. Wie hem looft is een huichelaar.

Mijn god, in wat voor een wereld ben ik verzeild geraakt?

Hij bleef staan, ergens in een gang, en keek uit het raam. Onder hem lag een van de binnenhoven van het Kremlin. Een afdeling strelitzen exerceerde. Voor een van de muren was een houten wand opgetrokken, met een rij ijzeren ringen. De planken waren vlekkelig. Donkerrode weggespatte vlekken.

De geselwand.

Trottau keerde zich om. Achter hem klonk een discreet kuchje. Een dienaar maakte een diepe buiging.

‘Gospodin, ik zal u naar uw kamers leiden.’

Trottau knikte. Hij was vermoeid. Hij verlangde sterk naar water, naar een bad, een dampend heet bad en de krachtige handen van een masseur. Tot diep in zijn poriën was Marja’s rozengeur in hem gedrongen.

Zo begon voor Andreas Daniël von Trottau de eerste dag in Moskou.